

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

**Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології**

СИЛАБУС

**НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ”**

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 035 Філологія

предметної спеціальності 035 Філологія (Германські мови та літератури
(переклад включно)), перша англійська))

за освітньо-професійною програмою Філологія (Германські мови та
літератури (переклад включно)), перша англійська))

мова навчання українська

Слов'янськ – 2022 р.

Розробники:

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.

Рецензенти:

Піскунов О. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 12 від «27» червня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ *В. Глущенко* _____ д.філ.н., проф. В. А. Глущенко
(Підпис) (ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“27” червня 2022 р.

протокол № 9

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія філологічної науки

Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	1-й рік, 1-й семестр
Компонент освітньої програми	Обов'язовий
Викладачі	Завідувач кафедри, д. ф. н., проф. Глущенко В. А.
Контактна інформація	sdpunauka@ukr.net
Консультації	Вівторок 14.30
Анотація навчальної дисципліни	<p>Навчальна дисципліна «Методологія філологічної науки» є обов'язковою й дуже важливою для всебічної фахової підготовки філологів. Курс ґрунтується на базових знаннях, уміннях і навичках роботи з науковою філологічною літературою. Завдання курсу – розширити й поглибити методологічну підготовку випускників філологічних факультетів: розкрити сутність наукового методу, показати специфіку гомогенних і гетерогенних концепцій методу, познайомити з онтологічним, телеологічним і операційним компонентами методу, з'ясувати сутність наукових принципів і підходів, охарактеризувати класифікації методів філологічних досліджень, акцентуючи увагу на методах досліджень у мовознавстві й літературознавстві, виявити типові ознаки різних методів (структурного, типологічного, зіставного, порівняльно-історичного, історичного, актуалістичного, математичних тощо).</p> <p><u>Об'єктом вивчення</u> навчальної дисципліни є філологічні науки як сукупність гуманітарних наук, що вивчаються шляхом орієнтації на певні наукові підходи й принципи дослідження та з погляду застосування відповідних прийомів, процедур, операцій.</p> <p><u>Предметом вивчення</u> курсу виступають властивості методологічного інструментарію філологічних наук.</p>
Опис навчальної дисципліни	<p>Навчальна дисципліна «Методологія філологічної науки» є вибірковою для філологічних спеціальностей.</p> <p><u>Мета:</u> Дати системний опис наукових проблем у царині методології філологічної науки; ознайомити здобувачів із сучасними теоріями наукового методу з акцентуванням уваги на широкому (гетерогенному) та вузькому (гомогенному)</p>

трактуванні методу; з'ясувати питання про компоненти наукового методу (онтологічний, телеологічний та операційний); охарактеризувати методи філологічних досліджень, акцентуючи увагу на їхній класифікації.

Формуються загальні та спеціальні компетентності:

ЗК1 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК3 – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11 – Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК12 – Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК1 – Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

СК3 – Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК4 – Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

СК5 – Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК7 – Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Ключові слова: абстрактне мислення, теоретичні основи методології філологічних досліджень, науковий метод і суміжні поняття, гомогенні і гетерогенні концепції методу, закономірності розвитку методології філологічних наук.

До очікуваних результатів навчання здобувачів входять:

ПРН2 – Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН3 – Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН4 – Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН7 – Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН9 – Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН12 – Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН15 – Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН16 – Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН17 – Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

Максимально повно відображають зміст навчальної дисципліни науково-методичні матеріали курсу:

1. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2019. 388 с.

2. Білоус П. В. Теорія літератури. Київ: Академвидав, 2018. 328 с.

3. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система: навч. посіб. 3-є вид., доповн. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.

4. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови : навч. посіб. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.

5. Марко В. П. Аналіз художнього твору. Київ: Академвидав, 2019. 278 с.

6. Глущенко В. Теорії лінгвістичного методу в сучасному мовознавстві. *Перспективні напрямки сучасної науки та освіти*: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів (м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.) / відп. ред. Н. М. Маторіна. Слов'янськ: ДДПУ,

	<p>2021. Вип. 13. Ч. 3. С. 65–69.</p> <p>7. Глущенко В. А., Роман В. В., Руденко М. Ю. До питання про актуалістичний метод як метод студій із лінгвістичної історіографії. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету</i>. Сер.: Філологія. 2020. № 45. Т. 1. С. 90–93.</p> <p>Для виконання мети та завдань дисципліни використано ресурс Moodle: http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2531</p>
Теми	<p>Тема 1. Науковий метод і його структура.</p> <p>Тема 2. Філологічні методи.</p>
Методичні поради для викладачів «Як навчати?»	<p>У процесі викладання навчальної дисципліни «Методологія філологічної науки» застосовуються такі методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; індуктивний, дедуктивний методи; наочний метод (робота з таблицями, схемами тощо); творчий метод; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); експериментальний метод.</p> <p>Методами контролю є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи.</p> <p>Проводиться робота з навчально-методичною літературою. Студенти конспектують, анують інформацію. Використовуються новітні інформаційні технології.</p> <p>Методи навчання й контролю слугують активізації творчо-пошукової діяльності здобувачів, передбачають поєднання навчальної та наукової роботи.</p>
Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»	<p>Для досягнення очікуваних результатів здобувачі повинні не тільки відвідати всі лекції та практичні заняття, а й виявити на них активність. Рекомендується творчо підходити до всіх проблем, що висвітлюються в курсі «Методологія філологічної науки», не обмежуватися лекційним матеріалом, залучати навчально-наукові тексти з переліку рекомендованої основної та допоміжної літератури; при підготовці доповідей на практичні заняття намагатися розкрити всі аспекти поставлених проблем максимально глибоко з виділенням ключових питань. При підготовці до практичних занять і до заліку рекомендується знаходити внутрішньопредметні та</p>

	<p>міжпредметні взаємозв'язки (мовознавство і філософія, мовознавство і літературознавство, мовознавство/літературознавство й історія, філологія і мистецтвознавство тощо).</p>
<p>Оцінювання</p>	<p>Види, методи та форми контролю. Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік). Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; залік. Форми контролю: індивідуальна та фронтальна перевірка. Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань, умінь і навичок здобутій кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи у «ДДПУ» (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf) Оцінювання результатів навчання здобувачів, отриманих під час практичного заняття, здійснюється за такими критеріями: при опитуванні – за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні, за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття; при тестуванні – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття. Дисципліна «Методологія філологічної науки» оцінюється максимальною оцінкою в 100 балів. Залік як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача від 60 до 80 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни шляхом виконання завдань самостійної роботи (з поданням їх у деканат), але не пізніше ніж до початку залікаційної сесії. Основні вимоги для отримання високих балів під час вивчення дисципліни «Методологія філологічної науки», крім виконання завдань до практичних занять та завдань самостійного блоку, необхідними є дотримання основ академічної доброчесності та усвідомлення таких правил: неприпустимість пропусків, запізнень; правил поведінки на</p>

заняттях (активна участь у розв'язанні завдань, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи тощо); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали).

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за який нараховуються бали. За наявності об'єктивних причин (хвороби, отримання другої вищої освіти тощо) навчання може відбуватися за індивідуальним графіком (Положення про навчання здобувачів за індивідуальним графіком <https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/021.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перескладань: перескладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>)

Роботи, які подаються на перевірку з порушенням термінів (без поважних причин), оцінюються на нижчу оцінку (від 1 до 5 балів).

Здобувачі мають можливість ліквідувати академічну заборгованість згідно з відповідним графіком. Умовою для ліквідації академічної заборгованості є накопичення необхідної кількості балів (мінімум – 60) за виконання визначених викладачем додаткових самостійних завдань до повторного складання контрольного заходу.

Політика щодо академічної доброчесності проводиться відповідно до Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf>)

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до розгляду й подальшого оцінювання без порушень (плагіат фрагментів письмових робіт і повних текстів; плагіат ідей, експланаторних моделей, фактичних даних, ілюстрацій тощо; відсутність необхідних посилань; помилки при цитуванні) за наявності коректних текстових запозичень не більше 25%.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів, затверджені в ДДПУ

Оцінка «зараховано» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував усебічні, систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без помилок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації засади дисципліни «Методологія філологічної

науки», виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка «зараховано» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни «Методологія філологічної науки» та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «зараховано» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповідях та під час виконання завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «не зараховано» виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Здобувачам надаються пояснення щодо мінімальної та максимальної кількості балів, які присвоюються здобувачам при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність та за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам, із розподілом за темами та результатами поточного контролю (денна та заочна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Тема 1	6	2	6	2	24	36
Тема 2	10	6	8	2	36	42
Разом	16	8	14	4	60	78

Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»

Упродовж вивчення курсу «Методологія філологічної науки» перед студентом відкривається широка картина методологічних знань, необхідних філологу. Адже відомо, що без широкої методологічної освіти та ґрунтовної методичної підготовки неможливо стати висококваліфікованим спеціалістом у царині філології. Здобувач має змогу

	<p>долучитися до корисних і цікавих знань з методологічної проблематики, розширити свій кругозір. Засвоєння курсу сприятиме кращій підготовці здобувача-філолога до творчої практичної діяльності. Системна підготовка фахівців створює підвалини для підвищення статусу випускників філологічного факультету на ринку праці в різних країнах.</p>
--	--

В. Глуценко

д. ф. н., професор Глуценко В. А.